

Nr 388

Av herr **Hedlund m. fl.**, om förslag till 1963 års riksdag rörande jordbrukets kapitalförsörjning.

(Lika lydande med motion nr 306 i Första kammaren)

Den totala investeringen i det svenska jordbruket är av betydande storleksordning. Mekaniseringen och strukturomvandlingen har väsentligen bidragit till den förändrade bilden härvidlag. Vid 1930-talets slut räknade man med ett genomsnittligt kapitalbehov för inventarier på ca 20 000 kr. per årsarbetare. Sedan dess har inventarieinvesteringarna flerdubblats, och det torde i dag icke vara ovanligt att räkna med ett kapitalbehov av 100 000 kr. per årsarbetare. På grundval av det nuvarande kapitalbehovet beräknas det årliga reinvesteringsbehovet till 800 à 900 miljoner kr., och detta behov stiger successivt och kan mot 1960-talets slut beräknas uppgå till en miljard kr. Det förefaller realistiskt att räkna med att drygt hälften av den årliga reinvesteringen klaras av jordbrukarna själva genom självfinansiering. En förutsättning härför har emellertid hittills varit dels den stora utslagningen av kreatursbesättningarna och avhästningen och dels en anmärkningsvärt långsam förnyelse av byggnadsbeståndet.

Det aktuella kapitalbehovet kan under förutsättning att här inledningsvis anförda beräkningar äger sin riktighet uppskattas till 400 à 450 miljoner kr. per år, varav minst 200—250 miljoner kr. torde behöva upplånas i den öppna marknaden. Denna andel kan väntas öka successivt eftersom en allt mindre del kapital kan väntas stå till buds på andra vägar, t. ex. genom »släktkrediter» och dylikt.

Med hänsyn till de växande framtida kraven på näringen är det följaktligen av synnerlig vikt att kapitalfrågorna kan få en tillfredsställande lösning. Målsättningen bör därvid vara att ge jordbrukets utövare möjligheter att på ett rationellt sätt utnyttja jordegendom såsom underlag för kredit. Detta är emellertid icke i längden tillfredsställande. Förutsättningar måste därjämte skapas att på rimliga villkor anskaffa krediter även sedan den säkerhet som fastighet normalt representerar förbrukats. Av särskild betydelse i detta sammanhang är den kreditgivning som genom lantbruksnämndernas medverkan ges med statlig garanti.

Erfarenheterna från den hittills under tretton år bedrivna garantilånegivningen till jordbruket är, enligt vad som allmänt vitsordas, goda. Enligt vår mening kan och bör jordbrukets tertiärkreditfråga lösas genom en utvidgning

och liberalisering av gällande regler om statlig kreditgaranti. Enligt 8 § kungörelsen angående statligt stöd till jordbrukets yttre och inre rationalisering m. m. (SFS 1948:342) må lånegaranti lämnas med visst belopp »för att underlätta förvärv av mark för rationaliseringsändamål». Tillköp av jord i rationaliserings-syfte är ju ytterst vanligt, och i ett otal fall sker det av den enskilde jordägaren med hjälp av krediter hos närstående. Den frågan kan med fog ställas, vad det är som gör, att en enskild jordbrukare, som på ett rationellt sätt utvidgat sin bruksningsdel, inte senare — ens efter en grundlig prövning av frågan ur modern jordpolitisk synpunkt från myndigheternas sida — har laglig möjlighet att få komma i åtnjutande av statsgaranti, kanske för att därigenom kunna reda upp besvärande ekonomiska mellanhavanden med släktingar eller andra närstående. Det kan ju knappast vara den omständigheten att han inte redan från början samrådde med myndigheten. Kan hans åtgöranden i efterhand godkännas med utgångspunkt från rådande samhälleliga värderingar borde han, tycker man, inte vara sämre ställd än andra.

Om man godtar den kritik mot gällande författning, som således i ett speciellt avsnitt antytts, närmar man sig kanske i själva verket kreditproblemets kärnpunkt. Borde inte nämligen varje jordbrukare, som kan visa att han haft eller kommer att få behov av kapitalinvesteringar i avkastningsökande syfte eller för att möta ekonomiska underlägen, kunna göra anspråk på statsgaranti för krediter efter myndighets prövning i den mån hittills godtagbara in-tecknings-säkerheter ej står till förfogande, oavsett om ändamålet gäller förbättringar eller enbart utgiftsbesparande rörelsekapital och oavsett bruksningsenheternas storlek?

Vi har tidigare antytt att samhällets eventuella engagemang såsom borgensman för högt liggande fastighetskrediter på jordbrukets område ej kan väntas innebära stora anspråk på driftbudgeten för täckande av förluster. Från en sådan utgångspunkt förefaller det oss naturligt att man i så begränsad utsträckning, varom här är fråga, kräver samhällets medverkan till lösningen av ett av jordbruksnäringens i nuvarande skede mest angelägna problem. Enligt vår mening kan heller inte ett statsstöd av här ifrågasatt slag tagas till intäkt för ökad kontroll i enskilda fall över produktionsförhållandena inom näringen i vidare mån än som föranledes av myndigheternas prövning av garantilåneärendena. Därvidlag synes enligt vår mening inga andra synpunkter böra tillmätas betydelse än de som gäller *dels* det särskilda jordbrukets ställning inom ramen för den allmänna strukturella och produktionsmässiga jordbrukspolitiken, *dels* den enskilde näringsutövarens möjligheter att fortsätta jordbruksdriften och där- under göra rätt för sig. Inom denna allmänna ram torde statsgaranti kunna ställas till förfogande generellt, således även exempelvis för tillgodoseende av löpande behov av rörelsekapital och oberoende av bruksningsenheternas storlek. Det ligger i sakens natur att en statlig verksamhet av detta slag kräver en om-dömesgill och försiktig behandling av dem det vederbör.

Till sist skall här anmärkas, att vårt förslag lämnar frågan öppen om valet av bunden eller obunden kreditform, detta på grund av den medverkan i den

direkta låneutlämningen, som olika slag av kreditorganisationer förutsättes lämna. För vår del kan vi inte finna annat än att mångsidigheten innefattar ett plus i problemlösningen.

Tillgodosendet av jordbruksnäringens rimliga anspråk på bättre förutsättningar för framtida kreditförsörjning är enligt vårt förmenande av sådan angelägenhetsgrad, att problemen snarast måste lösas.

Hithörande frågor borde därför utan avvaktande av det slutliga förslaget från jordbruksutredningen bli föremål för så skyndsam behandling, att förslag kan föreläggas nästa års riksdag.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att vid pågående jordbruksutredning frågan om jordbrukets kapitalförsörjning måtte utbrytas och behandlas skyndsamt, så att förslag till en förbättrad kapitalförsörjning för jordbruket kan föreläggas 1963 års riksdag, i enlighet med vad ovan anförts.

Stockholm den 25 januari 1962

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson
i Sundborn

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Per Svensson
i Stenkyrka

Gustaf Svensson
i Vä

Nr 389

Av herr **Nilsson** i Bästekille, om höjning av minimipriserna på fisk.

(Lika lydande med motion nr 312 i Första kammaren)

Stockholm den 25 januari 1962

Jöns Nilsson
i Bästekille
